

Kunskapsförmedling för ökad lönsamhet i animalieproduktionen

1.1 Kartläggning av utmaningar

- Målgrupp
 - Lantbruk med animalieproduktion i Sverige
- Huvudutmaning
 - Lantbrukare med animalieproduktion har begränsad tillgång till praktiskt användbar kunskap som är relevant i företaget och på gården i praktisk drift, och speglar den ekonomiska effekten av olika val.
 - .
- Orsaker
 - Kunskap som lantbruket behöver finns inte alltid framtagen, sammanställd, uppdaterad, tillgänglig eller är praktiskt användbar
 - Rådgivning som lantbruket behöver finns inte tillgänglig över hela Sverige, för alla djurslag och inom alla ämnen.
 - Rådgivningen, som har till uppgift att förmedla aktuell kunskap till lantbrukare har ett stort behov av fortbildning och kompetensutveckling.
- Effekter
 - Minskade möjligheter för lantbrukare att arbeta för en hållbar och lönsam svensk animalieproduktion
 - Minskad konkurrenskraft för svenska lantbrukare med animalieproduktion
 - Lantbrukare och rådgivare hittar inte svar på sina frågor när kunskapen sprids på ett språk och i en form de inte kan använda i praktiken
 - Bristen på målgruppsanpassning ställer höga och utmanande krav på rådgivningen, som saknar system för att syntetisera kunskap och samordna rådgivningen på gårds- och företagsnivå.

1.2 Omvärldsbevakning

Lantbrukare med animalieproduktion i Sverige har uttryckt ett behov av användbar kunskap och praktisk vägledning för att uppnå lönsamhet i företaget utifrån gårdens förutsättningar. Lantbruksbranschen har länge lyft att det finns ett kunskapsförmedlingsglapp mellan forskning, tillämpad forskning och beprövad erfarenhet. Lantbrukare tycker det är svårt att förstå och använda resultat från forskningsstudier, eller har svårt att hitta kunskapen. Orsaken kan vara att den forskning som utförs inte är direkt tillämpbar för lantbrukare eller att resultaten inte förmedlas tillräckligt målgruppsanpassat. Avsaknaden av denna typ av kunskapsförmedling har bidragit till att förtroendet för akademins roll i att stödja utvecklingen av ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart svenskt lantbruk har försvagats.

Bristen på aktuell och praktisk kunskap gör det också svårt att förmedla adekvat undervisning på såväl gymnasial nivå som på vuxenutbildningar och inom akademien. I undervisningen används ofta kunskap baserat på föråldrade publikationer (pers. meddelande Naturbruksskolornas förening) eller internationella publikationer. Kunskap från utlandet är väl värd att bevaka men behöver förmedlas på ett relevant sätt för svenska förhållanden. Därför behöver kunskap ständigt uppdateras och anpassas till lantbrukarens verklighet, som är i snabb förändring.

Lantbrukares behov av relevant kunskap är väl förankrat i tre offentliga utredningar (Förstudie nationellt kunskapsnav, 2021, <https://www.mynewsdesk.com/se/jordbruksverket/documents/nationellt-kunskapsnav-foer-animalieproduktionen-i-sverige-261921>; Nationellt kunskapsnav – Kunskapsutveckling och kunskapspridning för ökad innovation och stärkt konkurrenskraft i svensk animalieproduktion, Jordbruksverket, Rapport RA21:4, 2021; Nationell kunskapsförsörjning för en hållbar och konkurrenskraftig animaliesektor, Jordbruksverket, Rapport RA19:4, 2019)

För att möta lantbrukarnas behov bildades Kunskapsnav animalieproduktion 2023 då det fanns ett behov av en oberoende aktör som hade ett övergripande ansvar för en tillgänglig, aktuell och målgruppsanpassad kunskapspridning (Jordbruksverket 2018). Viktiga steg har varit samverkan med akademi, myndigheter, bransch- och rådgivarorganisationer för att fylla den nyöppnade databasen [Lantbrukets Kunskapsbank | Kunskapsbanken](#) med kunskap för lantbrukare och yrkesgrupper som arbetar för lantbrukare.

1.3 Förankring

Kunskapsbehov lyfts och förankras genom Kunskapsnav Animalieproduktions analysgrupper och årsmöten. De förankras också kontinuerligt i dialog med lantbrukare, rådgivare, andra branschaktörer och kunskapsnav samt experter. Behoven handlar om att ta fram, sammanställa och/eller sprida kunskap kring olika ämnen, där lantbrukare identifierat utmaningar.

Ett genomgående behov för alla produktionsformer är viljan att lära av andra lantbrukare och ta del deras lösningar och tips.

Lantbrukare lyfter ofta fram behovet av omvärldsbevakning och att ta hem såväl nordisk som internationell kunskap till Sverige. Ett annat övergripande behov som lyfts är att kunskap som tas fram resonerar kring konsekvenser för produktion och lönsamhet av olika typer av val och strategier, eftersom varje gård har egna förutsättningar.

De fyra kunskapsnaven

Kunskapsnaven för jordbrukets digitalisering, miljö och klimat, samt företagsledning och entreprenörskap förmedlar också kunskap till lantbruket. Deras målgrupper inkluderar främst yrkesgrupper som arbetar för lantbruket, både i offentlig och privat sektor, eller lantbrukare

inom alla sektorer medan Kunskapsnav animalieproduktion har lantbrukare med animalieproduktion i fokus. De fyra kunskapsnaven har som ambition att samordna kunskapsförmedlingsaktiviteter då det ger en ökad nytta för lantbrukaren och rådgivaren. Hittills har gemensamma aktiviteter som genomförts skapat en god grund för hur samordningen kan organiseras och växa till fler och större aktiviteter.

Samverkan med Kunskapsnav företagsledning och entreprenörskap (SLU) syftar till att långsiktigt samordna och vidareutveckla den kunskap som tas fram inom de olika kunskapsnavens verksamheter. Genom detta samarbete säkerställs att kunskapsförmedling som riktas till rådgivare också blir relevant, användbar och tillämpbar för företagare inom animalieproduktionen – och att den når ut till berörda målgrupper längs hela värdekedjan.

Förankringen med Kunskapsnav miljö och klimat (Jordbruksverket), som planerar och genomför aktiviteter för rådgivarnas kompetensutveckling, är en samordning kring behov av vidare anpassning av denna kunskap till lantbrukare med animalieproduktion.

Förankringen med Kunskapsnav jordbrukets digitalisering innebär att gemensamt identifiera behov av förmedling och anpassning av digital kunskap till lantbrukare inom animalieområdet.

1.4 Mål

Övergripande mål

- Att höja kompetens och bärkraft hos lantbrukare för att främja utvecklingen av en hållbar och lönsam svensk animalieproduktion

Huvudmål

- Kunskapsförmedling som är relevant, användbar och målgruppsanpassad för lantbrukare och yrkesgrupper som arbetar med information och rådgivning.
- Kunskapsförmedling som fokuserar på företagsekonomi, stallbyggnader, mjölk, nöt, gris, får och lamm, fågel samt ägg.

Delmål

- Att sammanställa och sprida kunskap anpassat till aktuell målgrupp.
- Att resultat publiceras öppet och tillgängligt för alla lantbrukare i alla delar av Sverige.
- Att kunskapsförmedling till lantbrukare sker via Lantbrukets kunskapsbank.

1.5 Aktivitetsplan

Följande övergripande ämnesområden bör ingå:

- Stallbyggnad
- Mjölk, nöt, gris, får och lamm, fågel, ägg
- Samordning av rådgivning på gårdsnivå
- Lönsamhet och produktivitet
- Djurhälsa, smittskydd och management

Huvudmålgruppen för aktiviteterna är:

- Lantbrukare med yrkesmässig djurhållning (företagare, hel- samt deltid, nystartare samt etablerade)

Sekundära målgrupper

- Djurskötare, utbildade utan anställning samt anställda på lantbruksföretag
- Rådgivare, i rollen som kunskapsspridare/fortbildare (nya rådgivare samt erfarna rådgivare)
- Branschorganisationer, i rollen som kunskapsspridare till lantbrukare
- Övriga medlemsorganisationer för lantbrukare, i rollen som kunskapsspridare till lantbrukare

Aktiviteter - kunskapsförmedling

Följande ämnesområden bör adresseras i nedan aktiviteter; stallbyggnad, mjölk, nötk, gris, får och lamm, fågel och ägg. Samordning av rådgivning på gårdsnivå, lönsamhet och produktivitet samt djurhälsa, smittskydd och management. Kunskapsförmedlingen behöver ske så att identifierat målgruppssegment kan ta till sig och använda kunskapen. Här följer några exempel, men ej begränsat till:

Exempel aktivitet	Exempel format och media	Exempel språk och form
Praktiska, snabbnavigerade stödmaterial	Checklista, guide, bildserie, kortfilmer, interaktiv media	Klarspråk, kritiska moment, flerspråkiga versioner
Professionella nätverksmöten (ERFA-grupper)	Mötespaket (agenda, frågekort), faciliterings-guide, protokollmall, sammanställda lärdomar	6–12 deltagare, neutral samordnare
Digitala utbildningar och webinarium	Modulbaserad e-learning. Kursstege (grund-påbyggnad), övningsblad, kortfilmer, kunskapstest. Inspelat webinarium.	Svenska samt andra relevanta språk. Illustrationer, ordlista. Dokumentation samt publicering av nedladdningsbara sammanfattningar
Stallbyggnad – teknik, materialval, hållbarhet och kvalitet, funktion	Kartläggning, datainsamling, analyser och utvärderingar för beslutsunderlag	Tydliga mått, standarder, metoder, kvalitetskrav. Illustrationer, grafer, ritningar
Stallvandringar, gårdsvandringar, företagsbesök	Digitala vandringar, instruktionsfilmer, vägledning, analyser och beslutsunderlag	Interaktiv media i bild, video, ljud, text
Kostnader och intäkter vid investeringar i animalieproduktionen	Interaktiva kalkyler, beslutsunderlag, exempelcase, fallstudier (video, intervju)	Antaganden öppet redovisade; "vad påverkar känsligheten?"
Lönsamhet – mål och planering	Praktiska vägledning, checklista, korta filmer. Scenarier med kalkylexempel,	Förmedla "Gör så här" "Varför det lönar sig".

Exempel aktivitet	Exempel format och media	Exempel språk och form
	datainsamling, analyser, mall för tidsstudier, korta webbföreläsningar	"Om du väljer A, då händer" Visuella indikatorer, som trafikljusfärgerna rött, gult, grönt.
Energikartläggning	Datainsamling och analyser. Checklista, kalkylator för sparpotential samt föreslagna åtgärder	Visualisera baslinje samt nytt läge och potentiell besparing. Illustrera före/efter
Sammanställ/uppdatera befintliga kunskapssammanställningar	Revidera grundmaterial. Anpassa språk, struktur, grafik. Skapa målgruppsanpassade paket. Övergång till digital publicering i Kunskapsbanken (från tryckt bok)	Flytta/konvergera till Kunskapsbanken; märk upp källor/ursprunglig utgivare.
Internationell omvärldsbevakning	"Kort sagt"-artiklar, 5-minuters ljudklipp, källsamling	Svara på "Vad betyder det här för mig i Sverige?"
Dialogsamtal med berörda aktörer	Dialogupplägg (mötespaket), checklista för ansvarsfördelning före/efter möte	Empatisk ton, tydlig ansvarsfördelning.
Rådgivning i samverkan	"Fältcase"-artiklar (före-åtgärd-efter åtgärd), podd/intervju, webinarium "så gjorde vi", mall för åtgärdsplan	Fokus på mätbar effekt (nyckeltal) och nyttan för lantbrukaren

Aktiviteter – genomförande

Aktiviteter genomförs av utförare med kompetens kring kunskapsförmedling för målgruppen lantbrukare med animalieproduktion. Följande kompetens bör utförare ha:

- God och aktuell kännedom om målgruppen
- Kommunicera på ett språk och i en form anpassad till målgruppen lantbrukare

Aktiviteter - publicering

- Utfallet från aktiviteterna ska publiceras/tillgängliggöras via lantbrukets kunskapsbank.
- Kunskapsförmedling ska också ske via utförarens kommunikationskanaler.

1.6 Budget

Totalbudget för detta projekt är 20-40 miljoner under en tidsperiod mellan 2026 – 2028. Huvuddelen av medlen ska gå till utförande och kunskapsförmedling. En mindre del av medlen får användas för projektkoordinering, -administration och -ekonomi samt slutrapportering till Jordbruksverket.